

УДК 35.072

Корсун В. В., аспірант, спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Науковий керівник: Квітка С. А. д.держ.упр., професор, професор кафедри
державного управління і місцевого самоврядування

(Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», Дніпро, Україна)

ЦИФРОВІ МЕХАНІЗМИ ВЗАЄМОДІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА

Цифрова трансформація є світовим трендом змін у всіх сферах життя суспільства і вирішальним чином впливає на ефективність взаємодії держави та громадянського суспільства, активно сприяє суспільному розвитку та становленню принципів демократії. Цифрових технології відкривають нові можливості налагодження комунікації громадянського суспільства, його інститутів та окремих громадян з органами влади та управління [1]. Можна говорити про те, що зростання наукового інтересу до громадянського суспільства пов'язано з поширенням новітніх цифрових технологій. Ліберальна демократія вважає, що громадянське суспільство – це захисна структура індивіда від держави, ідеалом якої є максимальна свобода і незалежність індивідів та інститутів держави. Соціал-демократи, які прагнуть до створення системи громадської рівноваги, розглядають його як ядро всього суспільного і політичного життя. Вони вважають, що суспільство може бути демократичним, тільки якщо у нього буде можливість формувати структури влади.

Особливістю сучасного громадянського суспільства є зростаюча популярність соціальних мереж, інтегрованих на основі Інтернету. Вони доповнюються можливостями мобільного телефонного зв'язку, завдяки чому групи громадян, асоційовані за інтересами в віртуальному інформаційному середовищі, реалізують свої комунікативні потреби. Мережеве суспільство і його практики багато в чому визначають хід демократичних процесів, культурні трансформації, самовизначення особистості. З початком цифрової епохи, як локальні громадські організації, так і планетарні цивільні мережі отримали потужний комунікативний ресурс для демократичних ініціатив і самоорганізації. Користувачі Інтернету станом на кінець 2020 року становлять 64,7% населення планети [2] і представляють собою розгалужену комунікаційну структуру, яка прискорює соціальні трансформації і перетворюється в головний ресурс формування глобального громадянського суспільства [3].

Насьогодні, однією з ознак громадянського суспільства є можливість вільно висловлювати свою думку через Інтернет. Саме він і соціальні мережі є механізмом ефективного використання громадянської активності, мобілізації громадських активістів. Активність в Інтернеті характеризується анонімністю, різноманітністю і динамізмом, масштабністю і адаптивністю. Свою думку можна поширити на багатомільйонну аудиторію, не погоджуючи свої дії з владою. Але й влада стала надавати важливого значення інформації, одержаній з Інтернету, щодо актуальних для громадян тем, які вимагають реагування.

Однією з найпопулярніших форм прояву громадянської активності в Інтернеті є збір підписів під петиціями. Електронні підписи привертають увагу широкої громадськості. В Україні така форма колективного звернення громадян до Президента, Верховної Ради, Кабінету Міністрів і органів місцевого самоврядування стала досить поширеною. Так, електронні петиції до уряду можна подати за допомогою сайту petition.kmu.gov.ua, до органів місцевого самоврядування – через сайт Єдиної системи місцевих петицій – dem.in.ua і т.п. Глобальна мережа стала місцем різних суспільно-політичних дискусій, простором вираження поглядів представників різних соціальних груп, що дозволяє подолати ієрархічність суспільних структур. Головний принцип мережі Інтернет – відкритість та прозорість. В будь-який момент будь-яка людина може стати

свідком подій в будь-якій точці землі, знати думку людей по всьому світу. Подібного інструменту громадянське суспільство не знало ще 15 років тому, коли у широке споживання увійшли смартфони та мобільний Інтернет. Завдяки мережі Інтернет політичні процеси і управління набули нового змісту, що зумовило появу нових суб'єктів громадянського суспільства – мережевих спільнот як відносно нестійких сукупностей людей, що взаємодіють за допомогою системи Інтернет комунікацій, яка забезпечує спільність інтересів і спільну діяльність у віртуальному просторі. Вони сприяють формуванню «мережевого громадянського суспільства», мета якого – спілкування в режимі он-лайн для вирішення соціальних проблем.

Головними характеристиками мережевого громадянського суспільства є: відкритість - «встановлення широких, багатовимірних зв'язків комунікації; спонтанність -«вільне формування, плинність, постійна зміна структури; під впливом мережевих технологій формується open space-простір, в якому відкриваються нові можливості для розвитку цифрового громадянства. Перенесення громадянської активності у віртуальний простір сприяє більш продуктивній взаємодії органів влади та громадян. Це є підґрунтям «цифрової демократії», яка, на відміну від електронної демократії, являє собою мережеву взаємодію громадян і політичних акторів в прийнятті рішень. Тобто мережева цифрова громадськість отримує можливість впливати на формування та реалізацію публічної політики. Практичне вираження «цифрової демократії» – технологія «GOV 2.0» або «уряд 2.0», яка ґрунтується на принципі відкритості влади та участі громадян.

Комунікації в рамках цифрових мереж є більш швидким і ефективним інструментом, ніж «вертикальна» комунікація, здійснювана державними каналами. Крім того, мережеві спільноти найбільш швидко сприймають інновації у сфері Інтернет-технологій. Поряд з уже традиційними технологіями (електронна пошта, www, мультимедіа, комплекс технологій Social Software, мережеві платіжні системи, он-лайн голосування, миттєвий обмін повідомленнями та ін.), визначають такі, як: Network Democрасу («мережева демократія») - технологія колективного прийняття рішень організацій громадянського суспільства та урядових структур на основі прозорості та відкритої порядку денного; Social Bar – технологія, що дозволяє ділитися новинами з друзями в соціальних мережах, що дає можливості для структурування мережевих спільнот та їх мобілізації; Global Voices Online – міжнародне співтовариство добровольців, які переводять, підсумовують і висвітлюють теми, що обговорюються по всьому світу в блогах, відеоблогах і сайтах обміну фотографіями, що дозволяє отримувати вільну та актуальну інформацію про події в будь-якій точці земної кулі.

Отже, цифрові мережі стали важливим інструментом функціонування громадянського суспільства, головним чинником формування цифрового громадянства. Як показує досвід західних країн, взаємодія державних органів і громадських інститутів здійснюється за низкою напрямів: забезпечення для громадських інституцій режиму відкритості розроблення і здійснення програм соціальної політики; налагодження інформаційного обміну (особливо у сфері реалізації прав і свобод громадян); вироблення механізмів державної підтримки соціально значущих ініціатив інститутів громадянського суспільства; розвиток практики залучення громадських об'єднань до виконання соціальних програм на контрактній основі.

Список використаних джерел:

1. Квітка, С. (2021). Цифрова трансформація в контексті концепції «Довгих хвиль» М. Кондратьєва. *Аспекти публічного управління*, 9(S11), 24-28. <https://doi.org/10.15421/152155>
2. World Internet Users Statistics and 2021. *World Population Stats*. URL: <http://www.internetworldstats.com/ stats.htm>.
3. Квітка С. А. (2017). Глобальне громадянське суспільство: між національними державами і транснаціональними корпораціями. *Аспекти публічного управління*. 5(3–4), С. 65-76.